

TỪ GIẢI VĂN HỌC CÔNG GIÁO PHÁP

NGHĨ VỀ GIẢI VĂN HỌC CÔNG GIÁO VIỆT NAM

Văn học Công giáo Pháp có một truyền thống phong phú và sâu sắc. Độc giả Việt Nam không xa lạ gì với *Chuyện Một Tâm Hồn* của thánh nữ Têrêsa Hải Đòng Giêsu hay những bài thơ của Paul Claudel. Nhưng có lẽ ít người biết đến nhà văn triết gia Jacques Maritain (1882-1973), một “thông dịch viên” của thánh Tôma Aquinô, nguyên đại sứ Pháp cạnh Tòa Thánh; hay François Mauriac- tác giả Nobel 1952, viện hàn lâm Pháp; hay Henri de Lubac (1896-1991), một trong những “kiến trúc sư” của Công đồng Vatican II.

Trong bài này chúng tôi chỉ xin mạo muội giới thiệu đôi nét về Giải thưởng Văn học Công giáo Pháp và bày tỏ suy nghĩ về giải Văn học Công giáo Việt Nam.

1. Đôi nét về giải thưởng Văn học Công giáo Pháp

Hiệp hội nhà văn Công giáo Pháp đã ra đời vào Lễ Truyền tin (25.3) năm 1886. Đến năm 1945, hội đã thành lập giải thưởng có tên gọi “Giải thưởng mùa xuân nước Pháp” (*Prix du Renouveau français*), khởi xướng bởi hai nhà văn, triết gia Công giáo Jacques Maritain và Jacques Madaule (1898-1993). Sau này giải được biết đến nhiều hơn với tên gọi “Giải Văn học Công giáo” - Pháp (*Grand prix des écrivains catholique*).

Giải thưởng ra đời trong bối cảnh hậu chiến tranh thế giới thứ II. Có lẽ mục đích ban đầu của giải thưởng là để khơi dậy một cuộc đổi mới (renouveau), vực dậy niềm hi vọng về tương lai, sau những năm tháng bom đạn chết chóc với những gương mặt đời thường như tác phẩm Ba Cô gái nhà Colas (*tác phẩm đạt giải 1946 : Claude Franchet, Les Trois Demoiselles de Colas*).

Giải được tổ chức thường niên vào mùa xuân từ khi thành lập đến nay, trừ ba năm gián đoạn (1997; 1998; 1999). Tác phẩm đạt giải trên hết phải thể hiện được chất văn chương và các giá trị phổ quát tương ứng với Đức tin Công giáo (*Danh sách đạt giải cuối bài*).

Trên trang chính thức của hội, có lời giới thiệu: “Các nhà văn Công giáo, đến từ những chân trời rất đa dạng (*tiểu thuyết, thơ, cổ thư, lịch sử, tiểu sử, dân tộc học, khoa học, thần học, hạnh các thánh, nghệ thuật, truyện tranh*), mong muốn tham gia vào sứ mệnh của Giáo hội, trung thành với huấn quyền, thông qua một hiệp hội mà ảnh hưởng của họ góp phần vào đời sống xã hội và văn hóa, cũng như việc quảng bá tiếng Pháp”.

Ở đây, khái niệm ‘nhà văn’ trong tiếng Pháp (*écrivain*), bắt nguồn từ động từ *écrire* có nghĩa là viết, người viết. Hiểu theo nghĩa rộng, nhà văn không chỉ là người viết thể loại văn xuôi, nhưng bao gồm rất nhiều loại hình nghệ thuật văn chương, từ tiểu thuyết, thi ca cho đến cả truyện tranh.

Hiệp hội các nhà văn Công Giáo sử dụng tiếng Pháp (*không bắt buộc là người Pháp*) bao gồm khoảng 450 nhà văn, cả nam lẫn nữ. Hiến chương của hội nhằm cùng nhau

tham gia sứ mạng của Giáo hội trong tinh thần đức tin, xoay quanh những đòi hỏi thiết yếu của con người thời đại. Nói cách khác, nhà văn Công giáo nhìn nhận thực tại hiện sinh dưới ánh sáng Đức tin. Hội có 5 hoạt động chính:

- **Gặp gỡ độc giả:** Hiệp hội tổ chức một buổi gặp gỡ hàng năm, vào đầu tháng 12, tại Tòa Thị chính Paris quận 6, Place Saint-Sulpice, 78 rue Bonaparte. Ngày hôm đó, các nhà văn kí tặng sách cho độc giả và tổ chức hội nghị cho những người tham dự.

Giao lưu độc giả năm 2018

- **Trao đổi giữa các tác giả:** Hằng năm, hội tổ chức các buổi gặp gỡ, (từ 3-4 lần) giao lưu dành cho các nhà văn của Hiệp hội. Một cuốn tạp chí riêng với ba số mỗi năm cho phép mọi người giữ liên lạc, xuất bản những sáng tác chưa được công bố và cập nhật những ấn phẩm mới nhất.
- **Trao thưởng cho tác giả đoạt giải:** Vào mỗi mùa xuân, hiệp hội sẽ xem xét các tác phẩm được xuất bản năm trước, trao giải thưởng cho một nhà văn có được sáng tác bằng tiếng Pháp gây chú ý. Hội đồng xét giải là một số các thành viên của Hội.

Gặp mặt năm 2019

- **Chia sẻ kỹ năng:** Các tác giả cùng nhau trình bày về những chủ đề gần gũi mà mình quan tâm, thông qua buổi gặp gỡ riêng của Hội.
- **Nhóm cầu nguyện chung:** Hiệp hội có Cha tuyên úy riêng và thường cử hành Thánh lễ chung với nhau trong mỗi dịp gặp gỡ.

Giao lưu độc giả năm 2021 (Covid)

2. Đôi điều suy nghĩ về giải thưởng văn học Công giáo Việt Nam

Theo ĐTC Gioan Phao-lô II, chỉ thực sự nói được một cuộc loan báo Tin Mừng thành công, khi chất men Tin Mừng đi vào lòng người, hội nhập vào truyền thống dân tộc, và biến thành văn hóa. Trong Tự Sắc thành lập “Hội đồng Giáo hoàng về văn hóa”. Ngài viết: “Một Đức tin mà chưa biến thành văn hóa, là Đức Tin chưa đón nhận trọn vẹn, chưa thực sự được suy tư, chưa được sống một cách chân thành” (*Pontificio Consiglio della Cultura, Fedee Cultura*)”

Vậy phương tiện nào để chuyển tải và hội nhập những giá trị Tin Mừng, văn hóa Kitô giáo vào sâu trong văn hóa Việt Nam ? Phương tiện ấy chính là chữ Quốc ngữ.

“Ôi tiếng Việt như đất cày, như lụa.

Óng tre ngà, vừa mềm mại như tơ” ... (Luu Quang Vũ)

Năm 2021, Hội Nhà văn Công giáo Pháp đã trao giải thưởng cho nhà văn Xavier Patier với tác phẩm: *Nước Pháp Ngày Mai –Mộ Mauriac, Michelet và de Gaulle* - NXB Cerf 2020).

Nhìn những hình ảnh trên đây, có lẽ quý tác giả ở Việt Nam cũng “phát thèm” ?! Đến bao giờ mới có một Hội Văn thơ Công giáo Việt Nam chính thức ra đời? Bao giờ mới có một giải thưởng thường niên, uy tín trao cho một tác giả-tác phẩm xuất sắc, giá trị như “*Giáo hội Việt Nam ngày mai. Trên mộ của Hàn Mạc Tử*”?

Vậy đâu là điều kiện cần và đủ để giải thưởng ra đời ?

Đức Giám mục Matthêu Nguyễn Văn Khôi, trao giải VVĐT 2016

Những năm gần đây, phong trào Văn thơ Công giáo đã phát triển, thu hút hàng trăm tác giả trẻ, nổi bật có: Giải Viết Văn Đường Trường (VVĐT) do Lm. Trăng Thập Tự, nguyên Trưởng ban Văn hoá Giáo phận Quy Nhơn phát động; Giải Văn Hoá Nghệ Thuật Đất Mới, do Ban Văn hoá giáo phận Xuân Lộc tổ chức. Ngoài ra còn có các giải

thường văn thơ khác như cuộc thi ‘Hoa Núi Rừng’ của Giáo phận Kontum, cuộc thi văn thơ mừng kim khánh Giáo phận Ban Mê Thuật (1967-2017) hoặc Trung tâm mục vụ Tổng giáo phận Sài Gòn tổ chức cuộc thi thơ về tình yêu hôn nhân, về cha mẹ...

Trao giải Văn hoá Đất mới 2017

Tuy nhiên, đây mới chỉ là những giải ở cấp giáo phận, có tính mùa vụ. Dù sao, một số tác giả trẻ đạt nhiều giải cũng được công chúng biết đến trên văn đàn: Nguyễn Thị Khánh Liên, Nguyễn Văn Học, Vinh Kiu....vv.

Về sinh hoạt hội đoàn, năm 2010, đã có ý tưởng rất hay là kêu gọi mỗi giáo phận thành lập một CLB Đồng Xanh Thơ. Nhưng rồi thực tế hiện nay, chỉ còn hai CLB tồn tại: ĐXT Quy Nhơn (đổi thành CLB Đặng Đức Tuấn) và ĐXT Saigon.

Về sách báo, ấn phẩm Văn thơ Công giáo, đáng chú ý có bộ sưu tập *Ở Thượng Nguồn Thi Ca Công giáo Việt Nam* do nhà thơ Lê Đình Bảng chủ biên; Bộ sưu tập *Có Một Vườn Thơ Đạo*, gồm 100 nhà thơ Công giáo sau Hàn Mạc Tử hay *Tập san Mục Đồng* do Lm. Trăng Thập Tự chủ biên. Một số tác giả trẻ cũng đã thường xuyên xuất bản các tác phẩm tiểu thuyết, truyện ngắn...vv.

Không ít lần Lm. Trăng Thập Tự bày tỏ ước muốn có một giải thưởng Văn thơ Công giáo tầm cỡ toàn quốc. Trong buổi tọa đàm về Văn học Công giáo đương đại 2021, đã có một tín hiệu tích cực từ Đức Cha Giuse Đặng Đức Ngân, Giám mục Giáo phận Đà Nẵng, Chủ tịch Ủy ban Văn hóa trực thuộc HĐGMVN. Tuy nhiên, như Ngài nói: *“Chắc chắn ngay hôm nay chúng ta chưa thể đưa ra một quyết định chính thức, vì cần phải có một sự đồng thuận cao từ chính chúng ta, của nhiều phía, để UB VH sẽ có đề nghị chính thức tới các Bản quyền Giáo phận, và Ban VH của các GP liên quan để mong sẽ có được một quyết định chính thức vấn đề này.”*

Đức Cha Giuse đã có lý khi nói : *« Chắc chắn ngay hôm nay chúng ta chưa thể đưa ra một quyết định chính thức»*. Điều quan trọng Ngài đã chỉ ra *«vì cần phải có một sự đồng thuận cao từ chính chúng ta, của nhiều phía»*, nghĩa là trước tiên cần sự đồng thuận từ chính các tác giả, nhất là những người làm công tác mục vụ văn hoá.

Có thể nhiều người nghĩ rằng: để thành lập Hội Nhà Văn Công giáo, điều kiện trước tiên, cần phải lập các CLB ở các giáo phận, rồi cấp giáo tỉnh, sau đó mới đến cấp toàn quốc, rồi khơi dậy văn hoá đọc...vv. Điều này nghe rất hợp lý, nhưng thực tế...lại không hề dễ chút nào ! Chuyện thành lập các CLB Đồng Xanh Thơ chục năm trước minh chứng điều đó.

Lại nghĩ sang Pháp, **điều kiện cần và đủ** không phải do họ đã thành lập các CLB Văn thơ Công giáo ở khắp 104 giáo phận nước Pháp. Ngay bây giờ, khi giải thưởng hoạt động thường niên, thì cũng không có chuyện đó. Dường như các CLB cũng chỉ có ở một vài thành phố lớn. Tuy nhiên, điều quyết định là do một vài tác giả có uy tín chủ động thành lập. Điều thứ hai, họ được giáo quyền và chính quyền tạo điều kiện ủng hộ. Điều kiện thứ ba, họ có các tác giả và tác phẩm chất lượng. Điều kiện thứ tư, họ có truyền thống văn hoá đọc lâu đời.

Ngày nay, ở Việt Nam, quý tác giả có mạng xã hội, rất thuận tiện cho liên kết, qui tụ. Tuy chúng ta chưa có được truyền thống văn hoá đọc, nhưng nhiều tác giả trẻ đã xuất hiện, các tác phẩm tiểu thuyết, tuyển tập cũng ngày càng nhiều hơn, đó là dấu chỉ đáng hi vọng.

Như thế, phải chăng đây là lúc chính quý tác giả *cần đồng thuận trước* và nhất là các vị có tiếng nói trên văn đàn, cần chủ động đứng ra như các nhà văn Pháp đã làm ?!

Thiền nghĩ, khi các Ngài có một bản tuyên bố chung, thì lớp trẻ chắc chắn sẽ hưởng ứng, HĐGM VN, qua Uỷ ban Văn hoá sẽ rất sẵn lòng chuẩn nhận và phía chính quyền, trong thời đại 4.0, cũng không nỡ lòng nào ngăn cản ?!

Quý tác giả, nhất là các bậc gao cội nghĩ sao về vấn đề này ?
Mong thay !

Lm. Đình Chân, Bích Duyên, Sophie Vu, Bbt- VTCG
(vanthoconggiao@gmail.com)

Phụ lục

TÁC GIẢ, TÁC PHẨM ĐOẠT GIẢI VĂN HỌC CÔNG GIÁO PHÁP

1. “Giải thưởng mùa xuân nước Pháp” “Prix du Renouveau français”

- 1946 : Claude Franchet pour *Les Trois Demoiselles de Colas*
- 1947 : Elisabeth Barbier pour *Les Gens de Mogador*
- 1948 : Raïssa Maritain pour *Les Grandes Amitiés*
- 1949 : Henri Queffélec pour *Au bout du monde*
- 1950 : Pierre-Henri Simon pour *Les Raisins verts*

2. “Giải thưởng các nhà văn Công Giáo” “Grand prix des écrivains catholique”

- 1951 : Claude Longhy pour *La Mesure du monde*
- 1952 : Georges Bordonove pour *La Caste*
- 1953 : Gilbert Tournier pour *Rhône, dieu conquis*
- 1954 : Camille Bourniquel pour *Retour à Cirkue*
- 1955 : Paul-André Lesort pour *Le vent souffle où il veut*
- 1956 : Yvonne Chauffin pour *Les Rambourt* et Louise Bujeaud pour *La Barre aux faucons*
- 1957 : Jean-Claude Renard pour *Père, voici que l'homme*
- 1958 : Franz Weyergans pour *Les Gens heureux*
- 1959 : Maurice Zermatten pour l'ensemble de son œuvre
- 1960 : Jean Pélégri pour *Les Oliviers de la justice*
- 1961 : Lucien Guissard pour *Écrits en notre temps*
- 1962 : Victor-Henry Debidour pour l'ensemble de son œuvre et Claude Tresmontant pour l'ensemble de son œuvre
- 1963 : Jean Montaurier pour *Comme à travers le feu*
- 1964 : Jean Sullivan pour *Mais il y a la mer* et Henri Bars pour *La littérature et sa conscience*
- 1965 : Miklós Bátor pour *Le Vignoble des saints*
- 1966 : Yves-Marie Rudel pour l'ensemble de son œuvre
- 1967 : Renée Massip pour *Le Rire de Sara*
- 1968 : Henri de Lubac, sj, pour *Images de l'abbé Monchanin* et l'ensemble de son œuvre
- 1969 : André Frossard pour *Dieu existe, je l'ai rencontré*
- 1970 : Jean Rivière pour *La Vie simple*
- 1971 : Patrice de la Tour du Pin pour *Une Lutte pour la vie*
- 1972 : Michel Huriet pour *La Fiancée du roi*
- 1973 : Lucien Farago pour *Mademoiselle Marguerite*
- 1974 : François Varillon, sj, pour *L'Humilité de Dieu*
- 1975 : Valentin-Yves Mudimbe pour *Entre les eaux*
- 1976 : Jacques de Bourbon Busset pour *Au vent de la mémoire* (Journal VI)
- 1977 : Jean Delumeau pour *Le christianisme va-t-il mourir ?*
- 1978 : Maurice Schumann pour *Angoisse et Certitude*
- 1979 : Stanislas Fumet pour *Histoire de Dieu dans ma vie*
- 1980 : P. Jean-Robert Armogathe pour *Paul, ou l'impossible unité*
- 1981 : Jean Mialet pour *Le Déporté (la haine et le pardon)*
- 1982 : Jean Séverin pour *Une vie peuplée d'enfants*

- 1983 : Bernard Bro, op, pour l'ensemble de son œuvre
- 1984 : Pierre Pierrard pour *L'Église et les ouvriers*
- 1985 : Christian Chabanis pour *Dieu existe-t-il ? oui*
- 1986 : Jeanne Bourin pour *Le Grand Feu*
- 1987 : Jean Daujat pour l'ensemble de son œuvre
- 1988 : Jean Charbonnel pour *Edmond Michelet*
- 1989 : Jacques Loew, op, pour l'ensemble de son œuvre
- 1990 : Monique Piettre
- 1991 : Jacques Sommet, sj, pour *Passion des hommes et pardon de Dieu*
- 1992 : Pierre de Calan pour *On retrouve Dieu partout*
- 1993 : Christian Bobin pour *Le Très-Bas*
- 1994 : Olivier Germain-Thomas pour *Bouddha, terre ouverte*
- 1995 : Xavier Emmanuelli pour *Dernier avis avant la fin du monde*
- 1996 : Jean-Luc Barré pour *Algérie, l'espoir fraternel*
- 2000 : Bertrand de Margerie, sj, pour *Le Mystère des indulgences*
- 2001 : Anne Bernet pour *Histoire générale de la chouannerie*
- 2002 : Mgr Mansour Labaky pour *Kfar Sama ou les enfants de l'aurore*
- 2003 : André Courtaigne pour *La Mère du printemps* et Bernard Quilliet pour *La Tradition humaniste*
- 2004 : Jean Sévillia pour *Historiquement correct : Pour en finir avec le passé unique* et Yves Viollier pour *L'Orgueil de la tribu*
- 2005 : Jean Dutourd pour *Journal intime d'un mort*
- 2006 : Fabrice Hadjadj pour *Réussir sa mort. Anti-méthode pour vivre*
- 2007 : Charles Le Quintrec pour l'ensemble de son œuvre. Mention au P. Servais Pinckaers pour *Plaidoyer pour la vertu* et à Dorian Malovic pour *Le Pape jaune*.
- 2008 : Philippe Sellier pour *La Bible expliquée à ceux qui ne l'ont pas encore lue*
- 2009 : Claude-Henri Rocquet pour *Goya* et Dominique Ponnau pour l'ensemble de son œuvre
- 2010 : Claire Daudin pour *Le Sourire*
- 2011 : Alain Besançon pour *Cinq personnages en quête d'amour*. Mention à Christophe Carichon pour *Agnès de Nanteuil 1922-1944 une vie offerte* et à Nadine Cretin pour *Histoire du Père Noël*¹.
- 2012 : Eugène Green pour *La Communauté universelle*. Mention à Anne-Dauphine Julliard pour *Deux petits pas sur le sable mouillé* et à Alain Galliari pour *Franz Liszt et l'espérance du bon larron*.
- 2013 : Didier Rance pour *John Bradburne, le vagabond de Dieu*. Mention à Jean-Paul Mongin pour *Denys l'Aréopagite et le nom de Dieu*².
- 2014 : François Taillandier pour *L'Écriture du monde*. Mention à Véronique Dufief pour *La Souffrance désarmée* et au P. Michaël Brétéché pour *L'Enfance retrouvée*.
- 2015 : Isabelle Laurent pour *Les Deux Couronnes*. Mention à Denis Moreau pour *Pour la vie* et à Christophe Ferré pour *Vierge d'amour*.
- 2016 : Marie-Joëlle Guillaume pour *Vincent de Paul*. Mention à Jehanne Nguyen pour *Violette* et à Patrice de Plunkett pour *La Révolution du pape François*³.
- 2017 : François Cassingena-Trévedy pour *Cantique de l'infinistère*. Mention à Christiane Rancé pour *En pleine lumière*.
- 2018 : Réginald Gaillard pour *La partition intérieure*⁴

- 2019 : Patrick de Gmeline pour *François de Sales, le gentilhomme de Dieu* Mention à Pierre-Yves Le Priol pour *La Foi de mes pères* et à François Dubreil pour *La Couronne*.
- 2021 : Xavier Patier pour *Demain la France* (Le Cerf, 2020)

BÀI VIẾT TỔNG HỢP TỪ CÁC NGUỒN TÀI LIỆU NHƯ SAU

1. <http://ecrivainscatholiques.fr/salon-grand-prix/grand-prix-catholique-de-litt%C3%A9rature/>
2. <https://fr.aleteia.org/2021/05/14/lecrivain-xavier-patier-recoit-le-grand-prix-catholique-de-litterature/>
3. https://fr.wikipedia.org/wiki/Grand_prix_catholique_de_litt%C3%A9rature
4. <https://fr.aleteia.org/2021/05/14/lecrivain-xavier-patier-recoit-le-grand-prix-catholique-de-litterature/>
5. <https://eglise.catholique.fr/guide-eglise-catholique-france/structure/association-des-ecrivains-catholiques/>
6. <https://www.facebook.com/Association-des-%C3%A9crivains-catholiques-de-langue-fran%C3%A7aise-309647982973545>
7. https://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:%C3%89crivain_catholique_fran%C3%A7ais
8. [https://vi.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Mauriac#:~:text=Fran%C3%A7ois%20Mauriac%20\(11%20th%C3%A1ng%2010,Nobel%20V%C4%83n%20h%E1%BB%8Dc%20n%C4%83m%201952.](https://vi.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Mauriac#:~:text=Fran%C3%A7ois%20Mauriac%20(11%20th%C3%A1ng%2010,Nobel%20V%C4%83n%20h%E1%BB%8Dc%20n%C4%83m%201952.)
9. <https://hdgmvietnam.com/chi-tiet/hong-y-henri-marie-de-lubac-sj-va-cong-dong-vatican-ii-41710>
10. [https://vi.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Mauriac#:~:text=Fran%C3%A7ois%20Mauriac%20\(11%20th%C3%A1ng%2010,Nobel%20V%C4%83n%20h%E1%BB%8Dc%20n%C4%83m%201952.](https://vi.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Mauriac#:~:text=Fran%C3%A7ois%20Mauriac%20(11%20th%C3%A1ng%2010,Nobel%20V%C4%83n%20h%E1%BB%8Dc%20n%C4%83m%201952.)
11. <https://www.hdgmvietnam.com/chi-tiet/toa-dam-ve-van-hoc-cong-giao-42740>